

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quæstio 1. An omne iuramentum sit prohibitum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹן

Chryso-
stomus
mologus
Christi ver-
bis interpre-
tatur.

mus reprehendi, satis ostendit, quæ iuramenta illi-
cita censet. Theophylactus minus excusare possum.
Porro, inquit, si dixeris legem Moysi malam fore, quia iurare
iubeat, Disce tuum malum non fuisse, post Christum malum
esse, sicut & circumcidere, & in summa quicquid Iudaicum est.
Sugere enim puero conuenit, viro minime. Verum erat il-
le, quod Iudaicum cærimoniam putare esse iuramentum,
cum Abraham, & alii Patriarchæ, Deus ipse, &
deinde Apostoli iurauerint. Orta est hæc sententia, &
Patrum quorundam locutiones ex vehementi zelo,
cum audirent periurio nomen Dei quotidie blaphemari,
Et sanè quotidie multa millia peritiorum non
minimis contractibus audimus. Vt quamvis non sint
Præfinita qui periuria licita dicebant, vt est apud
Augustin. de hæres. cap. 70. ita tanten peierant, quasi
peccare se non crederent.

Adami Conzen in Euang. Tom. I.

Sancta prorsus est eorum consuetudo, qui iuramenta vitant, non tamen hoc loco *πεπρωται* seu iurandi proclivitate Dominus reprehendit. Causas enim reddit; cur non sit iurandum per cælum, quia thronus Dei est, non quia periculum periiurii est. atque ita in cæteris nulla pravae consuetudinis mentio habetur.

Non probi-
betur his iu-
randi pro-
clinitas.

jurant et
iam, qui nō
utuntur
verbo per
Deum.

§. 9. Qui quidem in remiror eos esse in Anabaptistas: am vehementes, cum idem error fuerit Waldensium; dixerunt enim, omne iuramentum Christianum esse illicitum, sine illis distinctionibus, quas vel Patres, vel etiam Calviniani adhibent, vide. Castr. verbo, iuramentum. Sanderum, Prat. alios. at Waldensium eos nomine dignatur. Imo in Iconibus illustrum virore, quas Ioannes Laonius edidit Geneve anno 1580. magni eos laudibus prosequitur. Veteris Ecclesiæ Christianæ, & purioris fidei appellat, testatissimum aut eorum vitam innocentiam, nunc etiam habere insignes Ecclesiæ religionis puritatem, & omnium Christianarum virtutum exemplis. Quomodo igitur Anabaptistæ rixandi libidinem & inscientiam produunt, cum tam sint Waldensibus similes, quos à puritate doctrinæ Beza commendat? Cur igitur in Anabaptistis errorem persequuntur, quem in Waldensibus, ne notandum quidem duxerunt?

Maneat ergo iuramenti religiosus usus, quod Deus sepe vituperavit, & infirmum in cessatum est. De quo autem est sententia D. Basilii in Psalm. 14. Sic itaque in hoc loco contentus abit propheta iuramento quod iustum sit ac rectum. Dominus vero vel occasione ipsam refecat per iuramentum. Qui enim vel recte iurat, forte & non possit interdum falli; qui vero non iurat, periculum vitæ perit. Nominat, qui propheta multis adeo locis iuramentum immutabilem firmitatem rei ac propositi cuiuslibet confirmationem, ut est illud: Iuravi & statui custodire iudicia iustitiae tue. Item, Iuravi Dominus & non perirebit eum. Non quod Deum ad testimonium dictorum fidemque dubietati faciendam inducere, sed quod in immutabili ac firmo decreto gratiam promissionis Davidi confirmavit. Sic & hic dictum esse potest, illud. Qui iurat proximo & non decipit, hoc est qui promissa affirmat proximo & non decipit, ut cum Seruatoris dicto conveniat: si sermo vestester est est, non non. De eiusmodi rebus dum adstrictus & affirmas, annue; de his vero quæ non ita se habent, & si omnes homines adhortarentur & obsecrarent, nunquam vilo pacto inducaris, ut contra naturæ veritatem affirmes. Non facta est res: negatio sequatur, facta est: consensu firmatur. Citra ullam verborum implicationem ad aliud respiciens ipsam per se veritatem studet exprimeret simplici ac nudo versus asseritione. Qui vero affirmanti minime sic crediderit, ipse viderit: damnum sentiet incredulitatis. Turpe enim & omnino stultum, sese ut fide indignum accusare, & ad iuramenti securitatem confugere.

§. 2. Alia ratio est, ut per creaturam iuremus, non ut in illa sistamus, sed ad Deum omnia referamus, creaturæ autem mentio fit, ut ad Deum refertur, & in ea Deus relucet, eiusque scientia, & iustitia. Nec recens illa est distinctio, sed olim re ipsa inter Christianos martyres vitata. Etenim per genium Cæsaris ut iurarent, nullis tormentis adduci poterant, per salutem eius iurare licitum sibi ducebant. Ita Tertull. Apolog. c. 31. Sed & iuramus sicut non per genios Cæsaris, Christiani ita per salutem eorum, quæ est angustior omnibus genis. Ne per salutem scitis genios Dæmonas dicit, & inde diminutiva voce Dæmonas? Nos iudicium Dei sufficimus in Imperatoribus qui genibus illos praefecit. Id in eis esse scimus, quod Deus voluit: id iurabant. eoque & saluum volumus esse quod Deus voluit, & pro magno id iuramento habemus. Ceterum Dæmonas, id est genios adiurare consuevimus, ut illos de hominibus exigamus, non desiderare, ut illis honorem divinitatis conferamus.

Per genios non iurabant; quia dæmoni tribuerent honorem Deo soli debitum. Per salutem iurabant, quia in ea servanda divina misericordia laudabatur. Quamvis hoc iurandi genus multi reges improbarunt, & nunc inulatum. Refert doctissimus Pam. melius in Tertull. hunc locum, legibus Clodouæi, Childebiti, Clorarii sanciri, ut nullus praesumat, per vitam regis, & filiorum eius iurare.

§. 3. Iuramenta quæ per creaturam fiunt vera sunt iuramenta; non quia creaturæ assumuntur ad testificationem veritatis, sed quia oblique, seu indirecte Deus in testem vocatur. Itaque honor qui creaturæ in illa iuratione exhibetur, nec est religiosus, nec honor per creaturam nisi qui uoce, tendente in Deum principali intentione, quamvis aliquando vere & proprie etiam inuocatur honoretur creatura, sed cum honor ille admodum diuersus est ab eo, quo Deus colitur. Si enim quispian ita iuret:

Et cælus, & conscia sidera testor.

Si proprie loquitur, si non per prolopoceiam, cælum alloquitur, idololatria est. Creaturas enim mutas in testimonium vocat. Si vero dicat alia forma: per cælum, & sidera iuro. Impius esse sensus potest, modo explicato; & pius, si Deus in testimonium vocetur cum mentione creaturæ, ut creaturæ nullus honor nisi Dei intuitu tribuatur, itaque eo modo improprie dicitur honorari creatura. Cum tamen iuratur per creaturam rationis compotem, ideoque veri honoris capacem, non est dubium proprie illam honorari, ut cum dicitur:

Per caput hoc iuro, per quod pater ante solebat.

Quis non videt amoris & honoris signum esse, iurationem per caput filii: sic & reges suos honorant, qui per salutem eorum iurant.

Hoc tamen certo statuendum est, cum per creaturam iuratur, si iurandi naturam spectes, eam proprie ad Deum pertinere, creaturam autem iungi, ad explicationem asseritionis. Ut cum iurat Alcianus.

Per caput hoc iuro per quod pater ante solebat.

Nulla meis sine te quaeretur gloria rebus.

Deum, ait, in testem voco tam vere & sincere, quam cupio me saluum esse. Aut Deum testor, tibi apud me præmia reposita fore; ita sim saluus. Si vero per cælum iurat, aut templum. Sensus est; Deum testor hoc ita verum esse, quam verum est cælum esse, templum esse sanctum. Hoc etiam notandum cum per caput, per animam, per salutem suam iurat quispian tacitam execrationem contineri.

QUESTIO II.

An per creaturas iurare liceat?

§. 1. Disputat quæstionem illam D. Thomas 2. 2. q. 8. art. 6. Atque in hæc verba definit: Et similiter iuramentum principaliter refertur ad ipsum Deum, cuius testimonium inuocat. Secundario autem assumuntur ad maius testimonium aliqua creatura, non secundum se, sed in quantum in eis veritas divina relucet.

Duplici igitur modo iuramentum fieri per creaturas potest. Primo ut creaturæ veluti dii in testimonium conscientie vocentur, atque ita illis numen, seu diuinitas aliqua tribuatur. Et hoc quidem iuramentum omnino idololatricum est, ideo vetitum, ut Chrysostom. hom. 17. Cyrillus lib. 5. in Isa. cap. 65. Pseudohieron. Hilar. can. 4. ita 22. quæst. 1. cap. clem. Verique affirmat Innocentius III. Christum prohibuisse iuramentum per creaturas, non per creatorem, ne per eiusmodi iuramentum transferretur ad creaturam honorificentia creatoris. Hæc pertinet iuramenta per dæmones, & Deos falsos, de quibus Augustin. Epist. 104. Et hæc de re nulla est apud Christianos quæstio.